

Arxivers sense Fronteres, una aposta per la solidaritat arxivística internacional

Ramon Alberch, Pilar Carbonell, Mariona Corominas, M. Carme Martínez, Maria Fèlix Roncero, Ramon Saball i Laura Ureña

1. Objectius i finalitats

L'organització nogovernamental Arxivers sense Fronteres va néixer a mitjan any 1998 a la ciutat de Barcelona per l'impuls d'un grup d'arxivers catalans que, en una mesura o altra, s'havien anat implicant a títol individual en accions de solidaritat i cooperació en l'àmbit dels arxius en països en vies de desenvolupament. Les situacions de guerra o les catàstrofes naturals, però també inconfessables interessos polítics, la pobresa i la ignorància han produït un efecte devastador sobre el patrimoni documental fins al punt que, més enllà de la memòria recent de tradició oral, l'oblit i la desmemòria constitueixen un problema més dels molts que assolien nombrosos països del denominat tercer món. En aquest context, l'aparició d'AsF significà la resposta d'un col·lectiu d'arxivers convençuts que els valors de solidaritat i cooperació no podien ser aliens a una professió com la nostra, que es fonamenta en principis ètics i cívics.

La seva constitució formal tingué lloc l'1 de maig de 1998 i el 4 de setembre del mateix any foren aprovats els seus estatuts mitjançant resolució del Departament de Justícia de la Generalitat de Catalunya. Tot seguit es constitueix la seva Junta Directiva fundacional i es duen a terme les primeres activitats. Aquesta creació formal fou el corollari lògic d'una sèrie d'actuacions que un grup d'arxivers, a títol personal, i amb el suport d'algunes institucions, havien anat duent a terme a les ciutats de Malabo (Guinea Equatorial) i Niamey (Níger). Així, doncs, en la creació d'Arxivers sense Fronteres hi eren presents distintes raons: d'una banda, la constatació de la necessitat de donar suport a ciutats o països que, malgrat els problemes de tot ordre, reivindicaven el dret a preservar la seva memòria i la seva identitat; d'una altra, l'existència d'un nombre creixent d'arxivers que desitjaven promoure fórmules de solidaritat i cooperació amb institucions i professionals de països amb greus dèficits de conservació del seu patrimoni i, també, la convicció que la intervenció en la defensa del patrimoni documental era inajorna-

ble i no tenia perquè entrar en contradicció amb la trista constatació de l'existència d'altres necessitats més visibles i peremptòries. Entenem que els valors d'identitat, memòria, dret a la informació i defensa dels drets humans són consubstancials al nostre treball quotidià i constitueixen valors universals que hauríem de fomentar.

L'augment en el nombre d'activitats i projectes internacionals i, sobretot, l'increment en el nombre d'arxivers d'arreu del món que volien aportar el seu esforç personal des dels seus països d'origen evidenciaven ben aviat que les fórmules d'organització inicials –raonables en el deficitari punt de partida– havien quedat superades i que calia plantejar-se l'assoliment d'objectius més ambiciosos. Aquesta constatació propicià que al llarg de l'any 2003 es redactessin i discutissin uns nous estatuts, on es repensaven les estructures organitzatives i el paper de les seccions internacionals i s'adequaven els objectius fundacionals a la nova realitat del col·lectiu. En l'assemblea celebrada a la darrera d'any es procedia a aprovar aquest nou model de treball i la formulació d'uns nous estatuts per a AsF.

Aquesta nova etapa vol donar un especial protagonisme a allò que podríem denominar la dimensió democràtica dels arxius. Les clàssiques funcions de recuperar la memòria i garantir la perdurabilitat de testimonis i proves de fets passats o actuals adquireixen al segle XXI una nova dimensió. El respecte als drets humans, la protecció dels drets individuals, el dret a la informació o la protecció dels arxius en el marc de conflictes bèl·lics o de transicions polítiques suposen nous reptes per a la professió i el compromís d'actuar en sintonia amb les demandes i les preocupacions de la societat. Aquesta voluntat de ser presents en el concert internacional ha impulsat una sèrie de canvis, els més substancials dels quals són: en primer lloc, la creació d'una Junta Directiva Internacional que, mitjançant les seves divisions, impulsarà les activitats i donarà suport als associats de la resta de països. En segon lloc, la creació de seccions i grups d'afiliats internacionals. Els primers, que han de comptar amb un nombre determinat d'associats, esdevenen els representants oficials d'AsF en un país concret i compten amb uns estatuts aprovats formalment en el país d'origen. Quant als grups d'afiliats, són formats per petits nuclis d'associats que, a l'espera de poder constituir-se en secció, mentrestant poden treballar i engegar projectes amb el suport de la Junta Directiva Internacional. A la darrera del 2003, AsF compta ja amb seccions i grups formals a Argentina, Colòmbia, Perú i Uruguai.

2. Arxivers sense Fronteres en el teixit de la cooperació nacional i internacional

És evident que les activitats d'AsF només tenen sentit si se situen en el marc de la col·laboració amb distintes instàncies internacionals i amb

altres col·lectius preocupats així mateix per la recuperació del patrimoni cultural. En aquest sentit, des d'AsF s'ha anat avançant en el desenvolupament de fórmules de col·laboració estable i estructurada amb organitzacions internacionals i estatals, d'una banda, i amb associacions professionals, entitats i col·lectius específics, de l'altra. Així, s'han signat convenis de col·laboració amb la Prefeitura Municipal de Paracatú (Minas Gerais-Brasil), amb la de Laguna i amb l'Associação dos Municipios da Regiao de Laguna, amb el Forum de Dirigentes de Arquivos Municipais do Brasil i amb la Fundação Universidade do Sul de Santa Catarina. Aquesta embranzida inicial en el marc del Brasil s'ha complementat amb altres iniciatives de major continuïtat, com per exemple el conveni signat amb la Universitat de Campinas.

En primer terme, l'adhesió d'AsF al Consell Internacional d'Arxius i, més concretament, la seva integració oficial en la Secció d'Associacions Professionals (ICA/SPA) li ha permès reforçar la presència internacional i tenir representació pròpia a les conferències internacionals de la Taula Rodona, celebrades a Marsella (octubre 2002) i Ciutat del Cap (octubre 2003). Amb la Secció d'Associacions Professionals del Consell Internacional d'Arxius (ICA/SPA), es dugué a terme una reunió inicial a la ciutat de Barcelona (maig 2001) que finalment ha reeixit en la formulació d'un projecte de col·laboració denominat "Arxivers Solidaris" i que té l'objectiu d'intercanviar informacions sobre projectes de cooperació i promoure la col·laboració d'associats d'arreu del món. A nivell estatal, AsF participa activament en els treballs de la Coordinadora d'Associacions Professionals de l'Estat, sobretot pel que fa a la consolidació de la formació de l'arxivística en el món de la universitat espanyola.

Al seu torn, cal destacar la formalització de tres convenis amb les entitats següents: l'Associació d'Arxivers de Catalunya, l'organització nogovernamental Pau Ara i el conveni amb l'Ambaixada Democràtica Local de Sarajevo, els trets més essencials dels quals són:

- *Conveni amb l'Associació d'Arxivers de Catalunya.* Aquest protocol comporta la col·laboració entre les dues úniques entitats que apleguen els professionals en arxivística i permetrà l'intercanvi d'informació i publicacions que ajudaran als projectes de cooperació internacional, per tal de facilitar material arxivístic als països que rebin ajut per part de la nostra ong. Cal recordar que l'Associació d'Arxivers de Catalunya va ser un dels primers socis institucionals de l'ong AsF.
- *Conveni Pau Ara.* El 2003 es dugué a terme la renovació del conveni amb aquesta ong propera al nostre àmbit professional i que permetrà disposar de col·laboradors, així com la continuïtat en l'execució de projectes entre ambdues entitats.
- *Conveni amb l'Ambaixada Democràtica Local de Sarajevo.* El 24 de setembre de 2001 es va signar, a la ciutat de Sarajevo, un protocol de col·laboració per promoure l'elaboració de projectes de coope-

ració i solidaritat per al desenvolupament professional a Bòsnia-Hercegovina. L'Ambaixada Democràtica Local es va crear per iniciativa del Congrés de Poders Locals i Regionals del Consell d'Europa, l'any 1993, per tal de contribuir al diàleg interètnic, a la tolerància i al desenvolupament de la societat civil. El conveni signat comportarà una gestió més eficaç dels projectes i la utilització de recursos propis del país, la qual cosa permetrà ajudar al desenvolupament.

Més enllà de l'execució d'aquests convenis estables, AsF ha potenciat la seva presència internacional mitjançant congressos i activitats puntuals. L'any 2003, concretament el mes d'agost, AsF dictà la conferència inaugural del Congrés d'Arxius del Mercosur, celebrat a Huerta Grande – Córdoba (Argentina), i a la primeria de setembre organitzà conjuntament amb la Càtedra Unesco de l'Uruguai unes jornades sobre arxius i drets democràtics a la ciutat de Montevideo.

Per últim, cal destacar la participació d'AsF en campanyes o activitats de caràcter nacional a iniciativa d'altres entitats properes als objectius de l'ong. Així, les adhesions a campanyes "One world", de la Fundació Caixa de Catalunya, i la declaració "Volem la pau i volem la cultura i el patrimoni que hem heretat al llarg del temps" en són exemples. Amb tot, cal destacar la participació d'AsF en l'Assemblea Permanent d'Intel·lectuals, Professionals i Artistes, plataforma social que engloba diverses entitats i persones de diferents àmbits professionals amb l'objectiu de reflexionar, debatre i fer noves propostes sobre la nostra realitat política, social i cultural del nostre entorn a fi de regenerar i impulsar amb noves idees i accions el sistema polític i democràtic del nostre país. A aquesta Assemblea Permanent es va adherir AsF, perquè la Junta Directiva va considerar molt interessant participar en aquesta activitat, atès que dona l'oportunitat de fer alguna acció d'interès per al col·lectiu professional, a més de poder aportar idees i reflexions a un debat amb d'altres col·lectius i posar-ho de manifest a la ciutadania. En aquest sentit, AsF lidera i impulsa un grup de treball en el marc de l'Assemblea anomenat "Dret d'accés a la informació i a la documentació".

3. L'organització estatutària

L'organització estatutària d'AsF i les seves bases administratives han estat executades en tres fases prou diferenciades. La primera, correspon a una fase d'organització bàsica, tot treballant en tres vessants: l'organitzativa, la de difusió i la de programació d'activitats. En relació amb el primer aspecte, AsF va dedicar els seus esforços a construir una base organitzativa interna, per tal de comptar amb una infraestructura i poder començar a desenvolupar les seves finalitats i endegar en el termini més breu possible les primeres eleccions de la Junta Directiva, tal i com es

deixa palès en els seus Estatuts. En aquest sentit, durant aquesta primera fase va funcionar una Junta Directiva provisional. Aquesta junta provisional va definir unes vocalies d'acord amb els objectius que a curt termini s'havien d'assolir: difondre AsF i iniciar unes primeres actuacions de cooperació d'acord amb la seva estructura i capacitat d'actuació. Per tot això, la primera estructura es va dissenyar en funció de les necessitats administratives més que de les necessitats professionals.

Així, per exemple, es va obrir un concurs entre joves estudiants d'art i disseny per disposar d'un logotip, atès l'interès de la Junta Directiva d'oferir a gent jove una oportunitat de mostrar la seva vàlua i millorar el seu currículum professional. Per això, es va acordar que podia ser un concurs on podien participar diferents joves i aportar les seves creacions. I, per últim, un darrer esforç en aquest apartat fou cercar un local on AsF pogués tenir un lloc de trobada amb els socis i els interessats en el patrimoni documental. En relació amb el vessant de difusió, es va treballar força en la creació del Butlletí d'AsF i la seva consolidació ràpida. També es va donar prioritat a la difusió d'AsF en el marc de jornades, conferències, seminaris o similars, organitzades tant per AsF com per altres associacions properes al patrimoni documental.

La segona fase ve marcada per la celebració de les primeres eleccions per a la renovació de la Junta Directiva. Aquesta primera Junta Directiva escollida pels socis va iniciar una segona etapa amb la intenció de consolidar les activitats de cooperació i disposar d'una base de cooperants amb diferents perfils professionals, atesa la gran varietat de necessitats en els projectes de cooperació.

En resum, aquestes dues fases van comportar una actuació normalitzada d'AsF centrant les seves activitats en els objectius següents:

- Consolidar l'estructura organitzativa de l'associació, de tal manera que les vocalies de la Junta Directiva reflecteixin adequadament els objectius prioritaris, sobretot tenint en compte que el mecanisme d'actuació d'una associació com Arxivers sense Fronteres ha de comptar amb una organització flexible i plenament articulada i que serveixen de poc els referents de les associacions d'arxivers clàssiques.
- Iniciar les primeres activitats de cooperació internacional en les seves dues vessants més rellevants: en primer lloc, impulsar projectes propis i, en segon lloc, iniciar els contactes amb altres organitzacions nogovernamentals, no necessàriament dedicades als arxius, per estudiar línies de col·laboració de caràcter transversal.
- Dotar d'una mínima solidesa econòmica l'associació per garantir la continuïtat dels projectes iniciats. Les vies de finançament actual són bàsicament de tres tipus: mitjançant les quotes dels socis, mitjançant les quotes dels socis institucionals i, finalment, mitjançant la formulació de projectes que permetin concórrer a ajuts impulsats des de les administracions públiques.

- Procedir a la difusió de l'associació mitjançant articles de premsa i la publicació d'un butlletí semestral que permeti mantenir un contacte periòdic i permanent amb els nostres associats i amb el sector professional.
- Aprovar la normativa bàsica de funcionament, com ara l'aprovació del Qüestionari de Prospecció de Fons i l'Estatut del Cooperant (vegeu l'Annex 1).

Així com les seves accions en la primera i la segona fases van estar dirigides a la difusió i a la captació de socis i a la consolidació d'una estructura administrativa ferma, la tercera comporta l'ampliació d'AsF a nivell internacional creant representacions de l'ong que, després d'un període de cinc anys per assolir aquests objectius, ajudaran a coordinar, no només les necessitats de projectes a nivell internacional, sinó també propiciar la col·laboració de tots els associats arreu del món, mitjançant la creació de seccions amb competències o gestions pròpies. Aquestes noves bases d'organització fan que l'ong, aprofitant l'adaptació a la nova llei orgànica que sobre cooperació es va promulgar recentment, procedeixi a registrar-se com a ong internacional i introduir nous òrgans de govern de caràcter internacional, per donar cos a una estructura internacional a través de les seccions d'AsF.

És per aquests motius que AsF es dota d'una nova estructura administrativa a nivell internacional mitjançant seccions de caràcter operacional, per tal de desenvolupar, no només els seus projectes de cooperació internacional, sinó també perquè es disposarà de coneixements més profunds de les accions quan es compta amb la col·laboració d'altres companys residents en el país on es vol executar l'acció. Tanmateix, cal informar de l'interès i la insistència que determinats arxivers d'arreu del món han manifestat per poder disposar d'una representació d'AsF en els seus països. Tenint en compte que aquesta sol·licitud ha estat efectuada per una cinquantena d'arxivers, representants de diversos països (Uruguai, Perú, Brasil, Bolívia, Colòmbia, Argentina, Mèxic, Nicaragua...), i tenint en compte la consulta efectuada a l'Assemblea General, en el marc de les II Jornades Internacionals celebrades en el Museu d'Història de Catalunya, el mes de febrer de 2003, s'ha procedit a la modificació dels estatuts i la creació de nous òrgans de gestió i de govern aprovats a l'Assemblea del final de l'any 2003.

Per aconseguir establir una estructura d'aquestes característiques, AsF ha procedit a informar-se entorn de la regulació i la coordinació d'altres ong d'àmbit internacional, per tal de seguir una línia coherent, atesa l'experiència d'aquestes ong. Els models consultats no deixen d'ésser sinó models organitzatius que han servit de referent per poder adoptar una estructura d'acord amb les nostres necessitats i realitat, però sí que cal constatar que el model que ens ha inspirat millor i del qual podíem partir ha estat el d'Amnistia Internacional, bé que salvant diferències, atesa la nostra dimensió més reduïda, però si més no ha servit per a

orientar-nos a establir una coordinació internacional i unes primeres bases organitzatives. Tanmateix, seguint l'exemple d'algunes ong, s'ha considerat convenient mantenir una seu central per tal de dur a terme una coordinació internacional d'AsF i vigilar l'acompliment dels seus objectius tot mantenint la declaració d'ésser una organització de suport i ajuda amb l'objectiu essencial de proporcionar ajuda de forma ràpida i eficaç per tal de preservar el patrimoni documental.

La nova organització preveu una estructura administrativa molt més àmplia que les habituals en el món associatiu. Així, es creen les divisions administratives, cadascuna amb finalitats diferents i que serveixen per oferir suport i coordinar accions. Pel que fa a les seccions de cada país, disposaran de l'estructura clàssica d'una associació formada per una Junta Directiva amb un cap de secció, un secretari i un tresorer, més els vocals. En canvi, la Junta Directiva Internacional està formada pel President, el Vicepresident, el Secretari general, el Sotssecretari i el Tresorer general, més els vocals. Alguns vocals exerceixen, a més, la direcció d'una divisió tot conformant grups de treball en cada divisió per donar entrada a la participació de tots els membres que formen part d'AsF. La denominació d'aquestes divisions podrà variar en cada legislatura, atès que caldrà adaptar-les a les necessitats del moment, per tal de dur a terme una millor planificació de la feina i un assoliment dels objectius d'AsF. Així, per exemple, es podria crear una divisió que s'encarregués de la difusió d'AsF, una altra per a donar suport administratiu a nivell internacional, una altra que s'encarregaria de la coordinació de projectes de cooperació, etc.

No obstant això, una de les novetats més interessants és la confecció del Pla d'Actuació Global (PAG), que serà confeccionat en cada mandat o legislatura per la Junta Directiva Internacional i que aplegarà les línies a seguir a nivell internacional. El PAG no deixa de ser un pla de coordinació o estratègic. Tanmateix, aquest document haurà de ser aprovat per l'Assemblea General Internacional, on estan representats tots els membres i les seccions internacionals, i vincularà les actuacions de totes les seus d'AsF, tot vigilat la dimensió ètica que comporta una actuació en cooperació internacional, atesa la sovintejada proximitat del món dels arxius al món polític. Aquesta proximitat fa que, de vegades, AsF hagi d'intervenir en fons documentals llunyans a la seva ideologia democràtica i participativa i col·laborar en la recuperació de fons de procedència molt diversa des de qualsevol punt de vista ideològic, ja sigui religiós o polític, per tal com són fons que no deixen de formar part de la història del col·lectiu objecte d'intervenció. En aquest sentit, el PAG serà el punt de connexió entre totes les seus d'AsF i establirà les línies preferents d'actuació amb una cura especial a respectar el codi d'ètica de la nostra professió, així com petites orientacions metodològiques quant a les actuacions internacionals i l'organització administrativa, durant un període determinat, tot complint, lògicament, amb allò establert en els nostres Estatuts. Per tal de garantir la continuïtat de les

accions i els objectius d'AsF, el PAG entra en funcionament a partir de l'u de gener del tercer any de mandat i substitueix l'elaborat per la junta anterior. En aquest sentit, durant els dos primers anys de mandat, el PAG elaborat per la junta anterior serà vinculant a la junta entrant i així successivament.

Pel que fa als socis, cal destacar que l'ong està representant un punt de connexió i trobada fins ara inexistent entre col·lectius de diferents països. L'interès que determinats companys han mostrat per les finalitats i els objectius d'AsF, tenint en compte les experiències dutes a terme des de la creació de l'ong, fa que la nostra presència en el món de la cooperació tingui sentit. No obstant això, caldria dur a terme campanyes de sensibilització entre els professionals que treballen en arxius amb recursos i amb llocs de treball consolidats i amb una trajectòria individual important, per tal que formin part d'AsF i col·laborar de forma solidària amb els objectius d'AsF. Els socis que formen part d'AsF poden col·laborar de diferents maneres: alguns sol·liciten actuar com a cooperants per tal de participar en l'execució d'un projecte, d'altres participen amb la seva aportació econòmica (quota anual) i d'altres s'ofereixen per dur a terme treballs administratius o col·laborar en activitats puntuals. Aquestes diferents formes de participació en la consecució dels objectius d'AsF serveixen per a formar un teixit solidari entre tots els arxivers del món al marge de fronteres i conflictes polítics i bèl·lics.

4. Finançament i món associatiu

La fiscalitat i la comptabilitat en el món associatiu, com en qualsevol altra entitat, no són una matèria fàcil, sempre han esdevingut complexes i molt canviants. Les noves disposicions que cada any es presenten fan que els gestors econòmics s'hagin d'anar adequant a la normativa vigent. Això fa que per complir aquestes obligacions tributàries, amb les mancances que les associacions tenen pel que fa a mitjans materials i humans, s'hagi de realitzar un veritable esforç, quan el que realment interessa és dedicar el temps als objectius pels quals s'ha creat l'associació. Però aquestes obligacions fiscals hi són i no es poden descuidar, ja que poden comportar sancions o, més important encara, veure's exclosos de la concessió de determinades subvencions.

Les darreres disposicions, la Llei 49/2002, de 23 de desembre, de règim fiscal de les entitats sense afany de lucre i dels incentius fiscals al mecenatge, feien paleses les dificultats que tenien les associacions per complir amb les obligacions comptables, com ara l'obligació de la declaració de l'Impost de societats, la no-exempció de l'IVA, etc., a les associacions no declarades d'utilitat pública, i que gravava les rendes obtingudes per les persones jurídiques, inclòs el superàvit procedent dels ingressos directament relacionats amb l'objecte fundacional (quotes de

socis, subvencions o donacions). El malestar causat en el món associatiu per la reforma legal i les conseqüències que tenia l'obligació fiscal ha forçat una modificació, amb efectes retroactius des de l'1 de gener de 2002, relativa al dret de no presentar la declaració de l'impost de societats a aquelles entitats no lucratives i que tinguin uns ingressos anuals totals per sota dels 100.000 €, sempre que els ingressos subjectes sotmesos a retenció siguin inferiors a 2.000 € l'any, i no estar gravats ingressos com ara les quotes de socis, les subvencions o les donacions. És en aquest apartat, el finançament de les associacions, on els membres de l'entitat han d'esmerçar una part important del seu temps per poder obtenir els ingressos necessaris per a la subsistència de l'entitat (local, mitjans materials, despeses corrents i de logística...) i cobrir econòmicament la realització del projectes de cooperació.

Les dues vies principals d'ingressos són, d'una banda, les quotes de socis i, de l'altra, l'obtenció de subvencions públiques per a projectes concrets. És en la primera, la necessitat d'una mínima col·laboració financera pròpia, on s'ha de sustentar el manteniment de l'associació, que després, amb les subvencions públiques i, també, cada vegada més, les privades, les donacions, etc. es poden afrontar determinats projectes.

Però el finançament associatiu ha d'anar també buscant noves idees i perspectives de futur, tal com deia Luis Miguel Luna, cap de comunicació i expert associatiu, en el 9è Fòrum, La primavera de les Associacions, realitzat el març de 2003; si no, es tendeix a la desaparició o la latència. Les tendències que indicava passaven des de les fusions d'entitats i la professionalització fins a la transformació en empreses d'economia social i, sobretot, la creació de xarxes i treball en equip o la presentació de projectes compartits amb altres associacions, que cada vegada es reconeix més públicament.

S'ha de reflexionar, primer, i veure quins punts febles i quins punts forts té la nostra organització per saber amb quina metodologia, el temps i els esforços que necessitarem per "*fer-nos un públic*" i com ens comuniquem per a la captació de nous recursos.

És en aquest punt quan comença a actuar el màrqueting, la definició d'estratègies, la planificació, el posicionament diferencial de la nostra entitat respecte a les altres, per poder captar un públic particular, institucional o voluntaris que, no només contribuïran amb la seva part econòmica de la quota, sinó que sobretot seran "*donants*" d'un dels béns més preuats actualment: el seu temps.

5. Els projectes de cooperació internacional

L'execució de projectes de cooperació internacional és una tasca lenta que comporta la destinació de grans esforços per part dels socis-cooperants d'AsF i de la Junta Directiva, per tal com la definició d'un projecte va

emmarcada en un conjunt d'ítems que apleguen informació, no només arxivística, sinó també social, cultural i política de la realitat a intervenir. Tanmateix, de les actuacions que d'ençà de la constitució d'AsF s'han dut a terme, normalment no es troben els arxius en les condicions que a la major part de professionals ens agradaria trobar, bé per manca de recursos econòmics, bé per manca de professionals qualificats. En aquest sentit, tenint en compte aquestes situacions habituals, a l'Assemblea General celebrada el mes de febrer de 2003, es va aprovar per unanimitat crear les mencions honorífiques per a aquelles persones que tot i no ser professionals en arxius hagin realitzat una tasca prou important des del punt de vista tècnic, o bé han conservat una documentació essencial per a la història d'una entitat, d'un col·lectiu o d'un país. És evident que en l'execució dels projectes de cooperació internacional intervenen molts factors, però cal distingir que el més rellevant és el factor humà.

Cert és que en el terreny de la "*cooperació*", el camp de l'arxivística sol ocupar sempre un lloc secundari, especialment en comparació amb altres camps més propers al desenvolupament. Per això, AsF des de la seva constitució el 1998 ha lluitat per conscienciar les administracions i les entitats privades de la importància d'intervenir en el camp del patrimoni documental, especialment en els arxius com a font d'investigació primària. A hores d'ara, el resultat ha estat una major sensibilitat envers la cooperació, tant de la professió com del món dels arxius, a nivell internacional. En aquest sentit, cal tenir en compte que existeixen diferents vies per les quals s'inicia el procés de valoració, redacció i execució d'un projecte. Habitualment aquestes vies són:

- a) contacte directe dels interessats en AsF fent explícites les seves necessitats, com en el cas, per exemple, dels projectes d'El Salvador o del fons del bisbe Pere Casaldàliga, i
- b) propostes de socis o altres particulars aliens a l'associació, com ho poden ser el projecte d'Història oral al Kurdistan iranià o Bòsnia.

També, l'elaboració inicial del Qüestionari de Prospecció (vegeu l'Annex 2) com a eina fonamental per a copsar l'estat del arxius ens ha permès, en la major part dels casos, establir quines línies d'actuació resultarien més coherents i útils per a desenvolupar amb posterioritat els diferents projectes. D'aquesta manera, es pot establir una classificació dels projectes que o bé s'han dut a terme o bé estan en fase de preparació ja que, depenent dels interessos i les necessitats sovint explícitament expressades per les parts locals, s'elabora un tipus de projecte o altre.

Projectes de Formació

Es tracta de projectes de suport en formació, especialment en àrees geogràfiques on les possibilitats de formació específica en arxivística

són nul·les o en casos en què, per diferents motius, el personal que es fa càrrec dels arxius hi ha accedit de forma purament casual (cas de conflictes bèl·lics i absència de professionals).

Projecte Sarajevo (Bòsnia-Hercegovina)

Durant l'any 2001, es va posar en marxa el projecte de cooperació amb Bòsnia-Hercegovina. Es va considerar la petició de suport en la formació que ens va arribar des dels Arxius Nacionals de Bòsnia i es va redactar el projecte en el marc de l'acord de cooperació conjunta amb l'ong Pau Ara, que és una organització amb molta experiència de cooperació en aquest país. El projecte es va presentar a Barcelona Solidària i els beneficiaris eren els treballadors de l'Arxiu Nacional de Bòsnia-Hercegovina i dels arxius municipals d'aquesta república. La cooperació que s'oferia era dins del camp formatiu del personal, que té entre les seves funcions les tasques de tractament i gestió dels fons documentals que van sobreviure a la guerra. Aquest personal estava sense formar perquè els anteriors tècnics dels arxius, o bé van desplaçar-se o exiliar-se per la guerra, o bé no tenien la qualificació necessària per garantir la conservació de la documentació. El formador principal va ésser Arxiviers sense Fronteres, que també era el responsable jurídic del projecte i que es va encarregar de tractar els temes referents a la gestió d'arxius en la seva integritat, abraçant tot el cicle de vida dels documents. Està en procés de preparació la segona fase del projecte, que amplia la formació a altres municipis de la zona que no van poder assistir a les sessions de la primera fase.

El Salvador

Durant l'any 2001 va arribar una petició de cooperació amb diferents arxius municipals d'El Salvador que van quedar afectats per un terratrèmol força violent. Els municipis que demanaren cooperació foren els de Sonsomate, La Libertad, Armenia, Izalco, Nahuizalco, Ciudad Arce, Tacuba, Atiquizaya, Coatepeque i El Congo. Amb tot, però, segons es constata de l'enquesta realitzada, el principal problema dels arxius d'aquests municipis és la formació de les persones que tenen cura de la documentació. No tenen mitjans per procedir a una conservació suficient ni tenen coneixements per a una pràctica arxivística correcta. Aquest projecte està previst dur-lo a terme a l'inici del 2004.

Projectes de tractament de la documentació

Es tracta d'actuacions puntuals en fons determinats, sempre que no existeixi la possibilitat que un professional local es faci càrrec de la documentació o es tracti d'una actuació d'emergència en casos extrems.

Organització del fons administratiu dels municipis de Luba, Riaba, Rebola, Baney i Malabo, de l'illa de Bioko, República de Guinea Equatorial (tercera fase)

És un projecte impulsat inicialment per l'Ajuntament de Barcelona i realitzat en col·laboració amb l'Agència Espanyola de Cooperació Internacional i l'Oficina de la Unió Europea a Malabo, entitats amb les quals s'ha establert una estreta relació. Es tracta de la darrera fase d'un projecte iniciat el 1997, en què durant l'any 1999 es va procedir a revisar la classificació efectuada en la documentació administrativa dels cinc ajuntaments, al mateix temps que es rectificaven possibles errors i es modificava i adequava el quadre de classificació creat. Igualment, es va procedir a la correcta instal·lació de la documentació, així com la separació física, en alguns casos, de l'arxiu administratiu i de l'arxiu històric, quan la cronologia dels fons així ho permetia. Com a fase final del projecte, es va confeccionar una base de dades per a cadascun dels arxius municipals creats i es va realitzar un breu curs d'informàtica per a l'automatització dels fulls de transferència.

Microfilmació i digitalització del fons del bisbe Pere Casaldàliga

El projecte reorganitza el fons documental generat per un bisbe tan emblemàtic –i tan vinculat a Catalunya– com Mn Pere Casaldàliga, que ha generat un importantíssim fons documental durant els més de 40 anys de la seva dedicació a la prelatura de São Felix do Araguaia (Mato Grosso, Brasil). Igualment, l'objectiu principal d'aquesta reorganització fou preparar la documentació, realitzar-ne la valoració i adequar-la per a la seva reproducció en format de microfilm i per a la seva posterior digitalització. D'aquesta manera, se n'assegurarà la conservació com a font d'investigació per a futures generacions, atesa l'especial significació del bisbe Pere Casaldàliga com a referent de l'Església més compromesa amb els pobres i els marginats. Al mateix temps, aquest projecte significa una operació pionera en la voluntat de l'Església del Brasil d'iniciar una política d'organització dels arxius de les esglésies i prelatures poc poblades, per tal d'integrar-los en un nou arxiu que reculli els fons d'una església i dels seus representants, en aquest cas compromesos en els ideals de solidaritat i ajut als marginats. Per tal de dur a terme el projecte, es van considerar necessàries les següents actuacions:

- a) primera reorganització i estudi aprofundit de la documentació;
- b) estudi i establiment de línies per tal de determinar la documentació de conservació permanent;

- c) realització de la classificació i l'inventari de la documentació per tal de restablir el seu ordre original i facilitar-ne la futura recuperació;
- d) eliminació d'elements externs per tal de realitzar la microfilmació-digitalització;
- e) supervisió de la microfilmació-digitalització i
- f) elaboració de les eines oportunes per a la correcta conservació de la documentació, tant dels originals com dels microfilms i digitals realitzats, establint pautes d'accés i explotació de la informació.

Durant la segona meitat del 2003, gràcies a l'actuació tant de diferents entitats brasileres i espanyoles com de voluntaris, s'està procedint ja a la digitalització sistemàtica del fons i l'elaboració de la base de dades que posteriorment s'utilitzarà per a recuperar la informació. En aquest sentit, cal destacar el decisiu suport econòmic de l'Àrea de Cooperació Internacional, de la Secretaria de Relacions Exteriors del Departament de la Presidència de la Generalitat de Catalunya.

Projectes d'Història oral

Esdevé un camp d'actuació força interessant, a cavall entre la història, l'antropologia i l'arxivística, de manera que des d'AsF s'han iniciat dos projectes d'Història oral que pretenen recollir testimonis del passat que, o bé només es conserven en el marc de la tradició oral, o bé han estat sotmesos a un oblit forçat.

Història oral de Guinea Equatorial

Ja iniciat, amb recursos propis, fins ara, s'està procedint principalment a l'elaboració d'entrevistes amb personatges propers al poder durant les èpoques posteriors a la independència. Atesa la problemàtica actual del país i a causa de les dificultats de procedir a la recopilació de dades des del país mateix, s'ha iniciat el projecte entrevistant refugiats polítics guineans residents a Espanya.

Història oral del Kurdistan iranià

En procés de preparació a causa de les dificultats polítiques actuals de la zona. De moment, s'han perdut els contactes inicials, però esperem que un cop recuperada la normalitat de les comunicacions es pugui iniciar la redacció del projecte especificant les àrees d'interès i preparant el camp d'actuació i la seva viabilitat.

Projectes en col·laboració amb altres entitats

Es tracta de projectes en els quals AsF ha col·laborat, ja sigui com a responsable del projecte, ja sigui com a soci. Solen ser projectes l'àmbit dels quals no entra específicament en les prioritats d'AsF.

Barcelona coopera

Juntament amb la Fundació CIREM (Centre d'Iniciatives Europees a la Mediterrània), AsF participà en la presentació del projecte de "Promoció, sensibilització i estímul a la participació ciutadana en relació amb la solidaritat, la cooperació i la cultura de la Pau", també anomenat "Barcelona coopera". L'objectiu principal és la realització d'un espai web que actuï com a portal i al mateix temps com a lloc de trobada de totes les ong de la ciutat, per tal d'establir un pla de comunicació de les diferents iniciatives de cooperació internacional que s'estan duent a terme a Barcelona. Es va realitzar l'any 2002 i les actuacions van consistir en l'elaboració del prototip del portal i la realització de qüestionaris a les ong de Barcelona per tal de copsar l'interès i la utilitat d'una eina d'aquest tipus. Es va contactar amb més de 300 entitats nogovernamentals de la ciutat de Barcelona, tant per telèfon com per correu ordinari i electrònic, remetent-los el qüestionari, prèviament elaborat i consensuat per les altres entitats que col·laboraven en el projecte, i responent les sol·licituds d'informació que les diferents organitzacions demanaven.

Projecte de funcionament de dues aules d'informàtica a les ciutats de Malabo i Bata (Guinea Equatorial)

L'objectiu d'aquest projecte consistí en la posada en funcionament de dues aules d'informàtica a les dues ciutats més poblades de la República de Guinea Equatorial: Malabo, a l'illa de Bioko, i Bata, a la regió continental. Aquest projecte es realitzà conjuntament amb l'Asociación para el Desarrollo Comunitario (ADeCo) atès, d'una banda, que aquesta ong s'havia de fer càrrec de la gestió de l'aula informàtica posant a disposició un local de propietat i, de l'altra, que la legislació en matèria d'organitzacions nogovernamentals del país objecte de l'acció facilita dur a terme projectes si es compta amb una ong local. En aquest sentit, la proposta de creació de les dues aules es realitza de forma conjunta entre Arxivers sense Fronteres i ADeCo. L'origen del projecte prové d'una intervenció anterior de l'Ajuntament de Barcelona, quan l'any 1999 va dotar cinc ajuntaments de l'illa de sis ordinadors per tal de donar suport a la gestió administrativa, fet que va donar lloc a la creació d'una aula d'informàtica amb la col·laboració del Centro Cultural Hispano-Guineano.

Finalitzat per part de l'Ajuntament de Barcelona el projecte inicial, va sorgir la possibilitat, mitjançant un soci de l'ong, de millorar aquests equipaments informàtics i poder crear una altra aula informàtica a la regió continental del país, amb l'aportació de trenta ordinadors i sis impressores per part del Departament d'Indústria, Comerç i Turisme. També es va pensar que la participació del Centre de Cooperació per al Desenvolupament de la Universitat Politècnica de Catalunya era essencial, no només per l'experiència que els seus professionals i col·laboradors tenen en matèria d'informàtica, sinó també en la realització de projectes de cooperació. Així, la col·laboració d'aquesta Universitat va consistir en la dotació de dos professionals, que posaren en funcionament les dues aules d'informàtica. Posteriorment, la participació del Departament d'Economia, Finances i Planificació es va centrar en la formalització jurídica de la donació de tot aquest material. Finalment, es va signar un conveni amb el Departament de Governació i Relacions Institucionals pel qual es van fer càrrec de la despesa de trasllat de tot l'equipament. Finalment, l'Agència Espanyola de Cooperació Internacional, des de la seva seu de Malabo, va acceptar la participació, per tal de facilitar els tràmits burocràtics propis d'aquest país. Finalitzada la primera fase del projecte durant l'any 2001, es va decidir dur a terme, amb el romanent econòmic del projecte, una segona fase per tal d'ampliar i millorar els serveis que les aules ja implantades podien oferir, que consistí en:

- Connectar mitjançant una xarxa local tots els equips, per tal d'aconseguir compartir els recursos i oferir als alumnes la possibilitat de formar-se a l'entorn empresarial i la connexió a Internet de les dues aules.
- Elaborar un pla de formació gradual pel professorat, per tal que puguin administrar les noves infraestructures, així com ampliar l'oferta formativa amb els nous cursos que contemplin el treball en xarxes locals i l'ús d'eines pròpies d'Internet.

Dos cooperants del Centre de Cooperació i Desenvolupament de la Universitat Politècnica es desplaçaren durant el mes de juliol de 2002 a la República de Guinea Equatorial per tal de traslladar i instal·lar el nou material i dur a terme la formació més específica del personal encarregat de les aules. El paper d'AsF en aquest projecte ha estat especialment d'intermediari oferint, a més d'altres tipus d'ajut i col·laboració, assessorament als tècnics que l'han de fer realitat, atès que el lloc on s'ha de dur a terme ja havia estat objecte d'un projecte anterior. Així, la nostra ong ha facilitat els contactes interns d'acord amb els coneixements adquirits, per part d'alguns membres d'AsF, pel que fa, sobretot, a gestions, tràmits i possibles imprevistos.

Tot i les diverses intervencions d'AsF, tant des dels diferents àmbits d'actuació com en la valoració de nous projectes, el que prima des de la

nostra organització és que en cap cas podem substituir funcions que haurien de realitzar, ja sigui professionals existents en els països d'actuació, ja sigui les mateixes administracions. És especialment evident en el cas dels projectes relacionats amb la formació, els quals es pretén sempre que tinguin un efecte "*multiplicador*", tant mitjançant la formació de formadors com la provisió d'eines i materials inexistents o que no són fàcilment assequibles en els països d'actuació.

Es tractaria, per exemple, del projecte de cooperació amb Níger. A instàncies de la responsable de l'Arxiu Municipal de Niamey, en col·laboració amb el Centre d'Estudis Africans, s'inicià un estudi de prospecció força intensiu, ja que la seva sol·licitud es limitava a una estada de formació en el nostre país. Amb els resultats dels informes es va creure més oportú, en lloc de desplaçar una sola persona aquí, realitzar un curs i fer-lo extensiu per a altres professionals del país interessats, de manera que la despesa beneficiés un col·lectiu i no una sola persona.

Un altre tipus de cooperació força habitual és la remesa de materials que no es troben de manera assequible en alguns països. Es tracta, normalment, de materials impresos de caire normatiu i la remesa s'assumeix des de l'organització d'AsF sense esdevenir cap projecte formal.

El que creiem més important és, això no obstant, el contacte amb professionals d'altres països que no gaudeixen dels recursos suficients per a dur a terme la seva tasca de manera digna i fer-los sentir que, malgrat tot, hi ha algú en algun lloc que els té en compte i els dóna suport. Tan important és el patrimoni cultural i la memòria històrica de la humanitat com el personal que se'n fa càrrec i se'n preocupa.

6. La difusió

Per a AsF, com per a qualsevol entitat o institució, la política de difusió és una part més, i una part molt important, de la seva política de gestió. Per una ong com AsF, que treballa en la cooperació internacional en el camp del patrimoni i de la gestió documental, la difusió de la seva tasca és un eix fonamental de la dinàmica d'acció. Aquesta difusió, d'acord amb els recursos i els mitjans disponibles, es dirigeix a diferents àmbits socials (diferents públics) utilitzant diferents canals de comunicació. Pel que fa als àmbits socials de difusió, l'ong és el centre d'una circumferència on els diferents públics són cercles concèntrics que van dels àmbits més propers als més generals i els canals de comunicació són vectors que, sorgint des de l'ong, des del centre de la circumferència, han d'arribar amb el major èxit possible fins a cadascun d'ells.

Quant als públics, partint del centre de la circumferència, el primer cercle de difusió és el que està format pels associats i les diferents institucions, públiques o privades, que donen o poden donar suport a la cooperació, i més específicament, a AsF. El segon cercle és el dels profes-

sionals dels arxius i dels camps professionals propers, tant en la gestió del patrimoni cultural com en la gestió de la informació. El tercer cercle és tot l'àmbit genèric de la cooperació: les entitats que comparteixen la idea de la cooperació com a mitjà d'equilibrar i fer un món sostenible i més just. Finalment, el darrer cercle s'eixampla al conjunt de la societat.

Quant als canals per a la difusió, van des del primigeni i tradicional boca-orella fins a la difusió a través dels mitjans de comunicació de masses, passant per les publicacions i aprofitant les TIC.

En el poc temps de funcionament de l'ong, s'ha dissenyat una política ambiciosa, amb molts fronts oberts, en els quals s'anirà aprofundint progressivament.

Activitats de formació i de difusió d'experiències

Una de les vies obertes ha estat la realització de diferents actes de formació i de difusió d'experiències, uns a nivell intern, altres per al públic en general. Entre els primers, s'ha iniciat l'experiència de la formació per als membres de l'ong amb el curs Instruments per al disseny i l'avaluació de projectes, impartit la setmana del 28 de maig a l'1 de juny de 2001. En aquell moment, ens va semblar prioritari cercar i adquirir els coneixements necessaris per a elaborar un projecte de cooperació per al desenvolupament en totes les seves fases, des de la identificació de les necessitats fins a la seva avaluació, passant per la planificació de la intervenció, el pla d'execució i el corresponent seguiment. La Fundació Pere Tarrés va ser l'encarregada de gestionar aquest curs tenint en compte les nostres necessitats.

Quant a la difusió d'experiències, al marge de les Jornades internacionals d'AsF, vam començar amb la conferència "Els arxius del desert" (4 de març de 2002), en la qual l'historiador Isamel Diadié Haidara, de Tombuctú (Malí) i Salvador Borrut, col·laborador d'AsF, van explicar la difícil situació i els perills per a la conservació del ric patrimoni històric de les zones saharianes de Malí i de Mauritània.

Les línies de formació i de difusió d'experiències, ja iniciades, es desenvoluparan properament amb diferents iniciatives destinades a aprofitar el potencial que ofereix la nostra ong i que, en l'àmbit específic de Catalunya, pot complementar la tasca de l'Associació d'Arxivers de Catalunya. La realització de seminaris, compaginant la formació amb la difusió d'experiències, es planteja com un camí a emprendre.

Les Jornades internacionals

Les Jornades internacionals d'AsF, en les dues edicions realitzades fins a la data, constitueixen el principal acte públic de difusió de l'ong i

són un aparador dels projectes realitzats per AsF, així com d'altres experiències relacionades amb la cooperació, interessants no només per als nostres associats, sinó també per a un públic més ampli. La celebració de les Jornades ha obert un espai de diàleg i participació en el si de la professió, un veritable fòrum de debat entre els professionals sensibilitzats en la cooperació internacional en l'àmbit del patrimoni documental i dels arxius. Alhora, les Jornades han esdevingut també un punt de trobada i de relació amb altres organitzacions de cooperació internacional, algunes amb més tradició i assentament social, que reconeixen la incidència i el paper rellevant que té la documentació per a la tasca que realitzen.

Així, doncs, espai de relació i promoció de la solidaritat entre els membres de la professió arxivística i envers el món de la cooperació internacional, tant a nivell nacional com internacional. Finalment, eina de difusió dels valors de la cooperació en el camp dels arxius i dels valors de la mateixa professió arxivística, en el si de la societat en general.

En aquest sentit, les I Jornades Internacionals d'AsF, "La protecció del patrimoni documental en l'àmbit de la cooperació internacional", celebrades al Museu Marítim de Barcelona els dies 26 i 27 d'octubre de 2001, van representar una introducció al món de la cooperació en els arxius. Els continguts van ser molt amplis, genèrics, aplegant experiències diverses: els arxius de la seguretat de l'estat en els desapareguts règims repressius, la funció de la història oral en la recuperació de la memòria i la història col·lectiva, la funció arxivística de l'ACNUR i les experiències de cooperació d'AsF a Guinea Equatorial i a Bòsnia-Hercegovina van ser pinzellades dels diferents aspectes i problemàtiques que pot abastar la cooperació arxivística.

Les II Jornades Internacionals d'AsF, "Arxius i drets democràtics", celebrades al Museu d'Història de Catalunya els dies 21 i 22 de febrer de 2003, es van centrar en el debat d'un tema d'actualitat punyent. El paper de la documentació per garantir l'exercici democràtic de la ciutadania es va abordar des de diferents punts de vista, referit a diferents indrets i a diferents moments històrics. Les experiències dels ponents, totes elles diverses, van posar de relleu la importància dels arxius per a l'exercici dels drets democràtics i per a la recuperació de la memòria i la pròpia història, destacant l'accessibilitat a la informació i a la documentació com el factor determinant per a exercir i salvaguardar drets individuals i col·lectius, inclosos els drets humans. Aquest cop membres d'AsF van exposar el projecte que l'ong està duent a terme al Mato Grosso (Brasil) amb la microfilmació del fons del bisbe Pere Casaldàliga, qui, compromès amb la teologia de l'alliberament, ha lluitat amb fermesa per la defensa dels drets d'aquells pobles.

Ambdues edicions han comptat amb l'assistència d'un centenar de persones, en la seva major part de l'àmbit dels arxius, fet que demostra l'interès del nostre col·lectiu també en termes de solidaritat i cooperació

internacional. La presència de persones vingudes d'arreu de l'Estat espanyol i fins i tot de l'estranger, afegit a la internacionalització de l'estructura de la nostra ong, ha posat damunt la taula la necessitat d'estendre l'organització i la celebració d'aquesta cita bianual a altres ciutats on AsF tingui representació. Així, les III Jornades internacionals d'AsF, previstes per a l'any 2005, tindran lloc a Madrid, tal com es va acordar en la darrera Assemblea General, celebrada el 22 de febrer de 2003.

Les publicacions

Pel que fa a l'apartat de publicacions, AsF ha endegat un butlletí semestral, el *Butlletí AsF*, i també la publicació de les ponències presentades en el marc de les Jornades.

El *Butlletí AsF* s'inicia el juliol de l'any 2000 i és, en les seves versions impresa i en suport electrònic, la principal eina de comunicació d'AsF. De caràcter semestral, s'han realitzat fins a la data 8 exemplars, publicats en suport paper en les llengües catalana i castellana. Consta de 4 pàgines i la seva principal finalitat és informar els socis de les activitats que des de la Junta s'estan duent a terme: l'estat dels projectes de cooperació en les seves diferents fases (projecte, desenvolupament, avaluació o anàlisi), els convenis de col·laboració amb diferents entitats, la notícia d'activitats de formació i de jornades, destacant des de l'editorial algun d'aquests temes. El *Butlletí AsF* informa també de les decisions que es prenen en Junta, el moviment de socis i una bibliografia especialitzada en aquest sector.

Jornades AsF (2001 i 2003) recull les ponències i els debats de les dues Jornades d'AsF que s'han realitzat. Després de recollir la informació, s'ha dissenyat l'esquema de la publicació i s'han resumit les ponències. Pel seu menor cost econòmic, s'ha compilat aquesta informació en format CD, però s'ha valorat també la possible publicació en suport paper.

La pàgina web

La pàgina web d'AsF, que ofereix els seus continguts en català, castellà, anglès i francès en la xarxa internàutica, s'inicia amb la contractació dels dominis www.arxivers.org (accés en català), www.archive-ros.org (accés en castellà) i www.archivum.org (accés en altres llengües, bàsicament anglès i francès), al final de 2001 i el principi de 2002, hostatjada en el servidor dels Serveis Associatius de l'Ajuntament de Barcelona (Torrejussana).

La pàgina web, com a eina d'informació i comunicació, atesa la projecció exterior que està prenent la nostra ong i la immediatesa i la sim-

plicitat d'Internet en la societat del coneixement, ha de ser un eix fonamental de comunicació entre tots els associats i, també, d'informació i difusió a totes les persones, de tots els àmbits, que estiguin interessades a conèixer els diferents projectes i activitats i, alhora, la tasca, l'organització i el funcionament general de l'ong. En aquest sentit, el projecte de renovació del web, encetat a mitjan 2003, vol potenciar tant els aspectes informatius i de difusió com els aspectes interactius de comunicació entre els associats i la Junta Internacional i les diferents seccions nacionals i els grups d'afiliats.

Participació amb altres entitats de cooperació i associatives

La participació en els diferents fòrums i estructures de cooperació municipals, nacionals i internacionals és necessària per tal de consolidar-se en el sector associatiu. D'aquesta manera, s'ha treballat d'una manera especial i estretament, pel fet de tenir la seu a Barcelona, amb l'Ajuntament i les associacions d'aquesta ciutat. AsF ha estat present i hi serà de manera regular en una de les principals mostres de difusió de l'activitat associativa i de cooperació que es realitzen a Catalunya i a l'Estat espanyol: la mostra d'associacions de la Mercè, que se celebra en el marc de la festa major de Barcelona i que és un bon aparador per arribar als ciutadans que s'interessen pel món associatiu i de la cooperació.

Finalment, cal esmentar que AsF ha endegat una línia de *merchandising* amb productes que serveixen, alhora, per a la difusió i també per a obtenir recursos. Fins a la data, l'experiència en aquest àmbit, iniciada l'any 2001, es tradueix en samarretes i llapis amb el logotip d'AsF.

Bé que l'objectiu bàsic i primordial d'una organització com AsF és dur a terme projectes de cooperació en l'àmbit dels arxius i del patrimoni documental, la seva realització, prou important per ella mateixa, correia el risc de quedar com un acte de cooperació puntual i "*invisible*" si no se'n fes el ressò necessari. Cal una bona difusió dels projectes realitzats per AsF per tal de continuar avançant en les línies marcades en els nostres Estatuts i visualitzar el millor possible tant la tasca realitzada com la mateixa ong. La difusió dels projectes no només dona a conèixer l'ong i les seves activitats, sinó que transcendeix l'àmbit d'actuació estricta en permetre la conscienciació social a propòsit de la importància de la nostra tasca cooperativa i de la funció arxivística en general. La imatge pública d'AsF s'ha d'associar amb la necessitat social de protecció del patrimoni documental internacional per tal de conservar i refer la memòria col·lectiva i amb la millora de la gestió de les organitzacions, així com amb el manteniment de la biodiversitat cultural.

La reestructuració que porta a l'expansió internacional promourà sens dubte la recerca de noves i millors maneres d'aprofundir en aquestes vies.

7. La participació dels socis

Els estatuts d'AsF contempnen distintes possibilitats de col·laboració mitjançant l'adopció de distintes tipologies de socis. En primer lloc, hi ha els socis individuals, que al seu torn es divideixen en numeraris i adherits. Són socis numeraris aquells que es dediquen professionalment a treballar el món dels arxius i que usualment desenvolupen les funcions directives i de cooperació. Per la seva banda, els socis adherits gaudeixen dels mateixos drets que els numeraris, llevat de la possibilitat d'ocupar càrrecs directius en l'organització. Als socis institucionals els correspon dur a terme un paper distint. En tractar-se d'empreses i institucions públiques relacionades amb el món dels arxius, se'ls convida a formar-ne part mitjançant una quota econòmica que permeti endegar projectes i garantir la millora dels mitjans tècnics i infraestructurals de l'organització.

La difusió d'AsF en els cercles professionals i empresarials constitueix una de les prioritats, ja que garanteix la complicitat i el suport dels professionals i també el manteniment de la seva capacitat operacional. En aquest sentit, s'ha endegat un pla de captació de socis, no només arreu de l'Estat, sinó sobretot en diversos països d'Amèrica llatina, amb uns resultats molt satisfactoris. Les presentacions oficials d'AsF a Uruguai, Argentina, Colòmbia i Perú ha permès cohesionar els col·lectius d'aquells països i constituir grups formals. Quant als socis institucionals, s'ha iniciat una campanya d'augment de les adhesions entre les empreses i els col·lectius professionals del país com una fórmula de recaptar recursos i també de crear sinergies amb altres sectors propers a la funció arxivística.

Un front de difusió de l'ong per promoure la participació ha estat la publicació de diferents articles o notícies de premsa on es fa constar l'experiència duta a terme per socis d'AsF, o bé les diferents activitats i objectius de l'ong (vegeu l'Annex 3). Aquesta línia de captació de socis és important atès que, a partir d'una difusió concreta, molts companys es posen en contacte amb la nostra associació oferint-se o interessant-se per les nostres activitats, bé com a soci i cooperant alhora, bé com a soci aportant la seva solidaritat a través del pagament d'una quota anual. Les experiències que l'ong ha dut a terme d'ençà de la seva constitució confirmen la necessitat i la utilitat d'actuar en els països del tercer món com una manera de posar el nostre gra de sorra en l'extraordinari treball solidari que ong's de diversa índole duen a terme arreu del món i, sobretot, d'ajudar altres companys de la professió i de salvar el patrimoni documental que, al cap i a la fi, ens permetrà conservar la història de tots.

Annex 1

Arxivers sense Fronteres
 Passatge del Crèdit, núm. 7, pl.
 08002 – Barcelona
 Telf. 93.301.20.34
 e-mail: arxiverssf@yahoo.es
<http://www.arxiviers.org>
 NIF. G-61898755
 Registre número: 21.076

ESTATUT DEL COOPERANT

1. Es considera cooperant d'AsF la persona que, voluntàriament i altruïstament, porta a terme qualsevol mena d'actuació que impliqui la salvaguarda del patrimoni documental i que comporta el desplaçament en el terreny en què aquesta és necessària.
2. El cooperant d'AsF haurà d'assumir el compromís de respectar els fins per als quals ha estat creada l'ong que estan contemplats en els seus estatuts.

Com a membre d'AsF, tindrà tots els drets i haurà d'observar els deures que es reflecteixen en els seus estatuts. A més, haurà de respectar les decisions de la Junta Directiva, les competències de la qual estan reproduïdes en els seus estatuts.

En cas que el cooperant no sigui membre d'AsF, haurà d'observar i respectar igualment les seves normes, tal i com ho han de fer la resta de socis. Així mateix, tindrà tots els drets i haurà d'acomplir tots els deures que reflecteixen els estatuts de l'organització.

3. Serà competència de l'òrgan de govern la sanció de possibles infraccions del cooperant, tant en la delegació corresponent com en el transcurs del projecte en el terreny.
4. El cooperant es compromet a desenvolupar la tasca per a la qual hagi estat encomanat sens perjudici que li siguin imposades sancions en el cas que aquesta no hagi estat realitzada per negligència del cooperant.
5. El cooperant haurà de comunicar a la Junta Directiva d'AsF qualsevol tràmit o iniciativa que dugui a terme.
6. AsF es compromet a fer-se càrrec de les despeses de viatge, allotjament, manutenció i assegurança del cooperant que s'esdevinguin

de la realització del projecte per al qual ha estat designat. Qualsevol altre extra que no hi estigui relacionat anirà a càrrec del cooperant.

AsF es compromet a fer-se càrrec dels tràmits de tota la documentació necessària abans de la sortida del cooperant, com el contracte d'assegurances, la gestió de l'allotjament en el terreny o l'obtenció de visats. No obstant, el cooperant haurà de col·laborar en aquesta tasca prèvia si així li ho sol·licita la Junta Directiva, abans, durant i després de la realització del projecte.

7. El cooperant rebrà tot el suport que necessiti per part de la Junta Directiva i estarà en contacte permanent amb el vocal corresponent del seu projecte, tant en la delegació com un cop instal·lat en el país de destinació.
8. AsF aportarà la documentació i la informació necessàries per dur a terme el projecte encomanat. La Junta Directiva, però, podrà demanar al cooperant la seva col·laboració en la redacció del projecte.
9. AsF recomanarà al cooperant l'aplicació del pla de vacunacions previst per a cada zona en concret. No obstant, serà el cooperant qui decidirà en últim terme si l'aplica o no.

La Junta Directiva, però, es reserva el dret de decidir que el cooperant no hi participi, quan consideri que és necessària la vacunació, d'acord amb l'OMS, atès l'alt grau de risc de malalties, per la qual cosa caldrà sol·licitar informació als centres oficials corresponents.

10. El cooperant estarà obligat a mostrar l'acreditació que li lliurarà AsF i la presentarà en totes les situacions que calgui.
11. Un cop en el país de destinació, el cooperant procurarà respectar la cultura i els costums autòctons, així com també les seves idees polítiques i religioses, sens perjudici que pugui o no compartir-los.
12. Si el país destinatari té relacions diplomàtiques amb Espanya, serà necessari que, un cop hagi arribat al punt on es desenvoluparà el projecte, el cooperant es personi en l'ambaixada o consolat espanyols per tal de donar a conèixer l'acció i l'inici d'aquesta. La Junta Directiva, però, haurà informat prèviament, i per escrit, sobre el projecte que es vol portar a terme.
13. El cooperant haurà de lliurar a la Junta Directiva un informe final escrit sobre el desenvolupament de l'actuació que ha dut a terme. Aquest informe haurà de ser redactat un cop el cooperant hagi tornat del terreny, però durant la seva estada podrà enviar tota la infor-

mació que cregui necessària per mantenir el contacte permanent amb la Junta Directiva.

Caldrà, a més, lliurar l'informe final a l'entitat o institució que hagi finançat el projecte, acompanyant-lo de la liquidació econòmica i dels materials que s'hagin pogut generar en el desenvolupament del projecte, com documents, llibres, fotografies, vídeos, etc.

14. AsF es compromet a lliurar al cooperant un certificat on s'acrediti la seva participació en el projecte realitzat, així com el tipus de tasca duta a terme i el temps de durada.

Annex 2

Arxivers sense Fronteres
Passatge del Crèdit, núm. 7, pl.
08002 – Barcelona
Telf. 93.301.20.34
e-mail: arxivessf@yahoo.es
<http://www.arxivessf.org>
NIF. G-61898755
Registre número: 21.076

CUESTIONARIO DE PROSPECCIÓN DE ARCHIVOS Y FONDOS DOCUMENTALES

SUMARIO

Descripción

1. Datos básicos
2. Datos de los depósitos
3. Fondos documentales
4. Organización del Archivo
5. Equipamientos y maquinaria
6. Ocupación de los depósitos
7. Personal
8. Elementos que hacen peligrar la integridad o conservación de la documentación
9. Motivos internos o externos que hacen aconsejable la intervención
10. Observaciones finales

1. Datos básicos

1.1 Fecha de inicio y final de la encuesta

Fecha de inicio:

Fecha final:

1.2 País

1.3 Ciudad

1.4 Nombre de la persona que hace la encuesta

1.5 Teléfono

1.6 Fax

1.7 Correo electrónico

1.8 Archivo o centro de documentación a que hace referencia la encuesta

1.9 Nombre de la institución a la que pertenece el Archivo

1.10 Organismo/s o entidad/s o persona/s que han generado el archivo o la/s colección/es

1.11 Funciones del organismo generador de la documentación. Breve historia y descripción de los fondos

1.12 Propiedad de los fondos

1.13 Propiedad de la instalación del archivo

1.14 Datos climáticos del lugar donde está el archivo

Clima

Temperatura

Humedad

2. Datos de los depósitos

2.1 Metros cuadrados de los depósitos

2.2 Condiciones de los depósitos

- Local de nueva planta
- Local adaptado
- Temperatura depósitos
- Humedad depósitos
- Ventilación depósitos

2.3 Medidas correctoras de excesos climáticos

- Calefacción
- Aire acondicionado
- Humidificadores
- Deshumidificadores

2.4 Condiciones de acceso a los depósitos

- Directo
- Indirecto
- Acceso fácil

2.5 Medidas de seguridad

- Puertas y ventanas antirobos
- Alarma antirobo
- Detector de incendios
- Puertas cortafuegos
- Extintores
- Salidas evacuación/emergencia
- Dependencias vecinas peligrosas

3. Fondos documentales

3.1 Metros lineales de documentación

3.2 Fechas extremas de los fondos

3.3 Ubicación

En el edificio del mismo órgano gestor

Fuera del edificio del órgano gestor

3.4 Colocación de la documentación

Armarios	☐	Metros lineales	<input type="text"/>
Estanterías	☐	Metros lineales	<input type="text"/>
Carpetas colgantes	☐	Metros lineales	<input type="text"/>
Archivadores metálicos/madera	☐	Metros lineales	<input type="text"/>

Otros:

3.5 Integridad de los fondos

Fondos conservados íntegramente

Fondos de los cuales se ha perdido una parte

Causas de la pérdida:

Fondos sometidos a procesos discriminados de eliminación

Fondos que padecen procesos de reciclaje o reutilización

Objeto o finalidad de los reciclajes o reutilizaciones:

Existencia de criterios de eliminación de documentos:

Especificar cuales:

4.- Organización del Archivo

4.1 Sistema de clasificación

- Orgánico
- Funcional
- Ninguno
- Otros Especificar cual: _____

4.2 Sistema de ordenación

- Alfabético
- Cronológico
- Numérico
- Geográfico
- Ninguno

4.3 Instrumentos de descripción

- Guía
- Índex
- Inventario
- Catálogo
- Fichas
- Ninguno

4.4 Recuperación de la información

- Fichas
- Base de datos
- Listados descriptivos
- Vaciados
- Ninguno
- Otros Especificar cual: _____

4.5 Nivel de éxito en la recuperación de la información

- 0-25%
- 25-50%
- 50-75%
- 75-100%

4.6 Soporte de la documentación

Papel ☐	metros lineales:	____
Microfichas / microfilms ☐	unidades/bobinas:	____
Magnético ☐	unidades:	____
Óptico ☐	unidades:	____

5. Equipamientos y maquinaria

- Sala de consulta
- Sala de clasificación
- Sales de soportes especiales
- Fotocopiadora
- Lector de microfilms

- Aparatos informáticos
- Modelo 286
- Modelo 386
- Modelo 486
- Modelo Pentium
- Biblioteca auxiliar
- Hemeroteca auxiliar

6. Ocupación de los depósitos

Indicar el tanto por ciento de ocupación de las estanterías

Indicar el tanto por ciento de ocupación de los depósitos

7. Personal

7.1 Director del archivo

Nombre:
 Tipo de contrato:
 Antigüedad:
 Titulación:
 Especialización

7.2 Resto del personal

Tipo de personal	Número
Personal técnico	
Personal auxiliar	
Personal subalterno	
Personal voluntario	

Sin personal

7.3 Servicio al público: Consulta

Abierto al público regularmente

Abierto al público previa petición

Cerrado al público

Sólo abierto a la Administración o titular

7.4 Tipo de consulta

Administrativa interna

Administrativa Externa

Histórica/Investigación

Otra

Especificar tipo: _____

7.5 Presupuesto del archivo

8. Elementos que hacen peligrar la integridad o conservación de la documentación

8.1 Estado de conservación de los fondos:

Alteraciones bióticas

Alteraciones mecánicas

Alteraciones químicas

Breve explicación del estado de conservación:

9. Motivos internos o externos que hagan aconsejable la intervención

Breve explicación de los motivos:

Annex 3: Bibliografia

- ALBERCH I FUGUERAS, Ramon. "Arxivers sense Fronteres". *Butlletí Associació d'Arxivers de Catalunya*, 49 (gener-febrier 1999), pàg. 1.
- ALBERCH I FUGUERAS, Ramon. "Archiveros sin Fronteras". *El profesional de la Información*, 9 (setembre 2000), pàgs. 20-23.
- ALBERCH I FUGUERAS, Ramon. "Una nueva ong: archiveros sin fronteras". *Boletín ACAL*, 32 (2n trim. 1999), pàgs. 17-19.
- "Archiveros sin Fronteras". *Métodos de Información*, núm. 45-46 (juliol 2001), pàg. 12.
- "Arxivers sense Fronteres: Preservar la identitat i el patrimoni documental per a la memòria històrica". *Altraveu*, 17 (juny-juliol 2003). Disponible a www.altraveu.org/antics/p217.htm.
- "Arxivers sense Fronteres debat sobre l'accés al patrimoni". Diari *Avui*, 20 de febrer de 2003, pàg. 42.
- "Arxivers Solidaris". *Compactus*, 4 (maig – agost 2002), pàg. 13.
- "Cooperando con el Ayuntamiento de Malabo". *El Patio. La revista de la Cultura Hispano-Guinenana*, 67 (desembre 1999 – gener 2000), pàgs. 21-22.
- "Fins a on arriba Arxivers sense Fronteres?". *Compactus*, 6 (gener-abril 2003), pàgs. 16 - 17.
- MARTÍNEZ, Carme: "Arxivers sense Fronteres: una experiència de cooperació internacional entre els ajuntaments de Barcelona i Malabo". *Lligall*, 13 (1998), pàgs. 205-225.
- SÁNCHEZ CARRASCO, M. Jesús: "Bosnia-Herzegovina: un reto para la historia y para los archiveros". *Archivamos*, 43-44 (1r - 2n trimestre 2002), pàgs. 42-45.
- "Solidaritat des de Barcelona". *La Municipal, revista trimestral de l'Ajuntament de Barcelona*, 63 (tardor 2000).

Resumen

La creación, en 1998, de la organización no-gubernamental Archiveros sin Fronteras (AsF) se fundamentaba en la convicción de que los principios de solidaridad y cooperación son valores plenamente incorporados en la práctica archivística. El derecho a la información, el derecho a la memoria y a la identidad, los derechos humanos y tantos otros sólo se pueden ejercer con dignidad si un pueblo conserva los documentos justificativos de su génesis y evolución. La destrucción de documentos, en casos de guerras y conflictos bélicos, por parte de regímenes autoritarios o por desastres y catástrofes naturales, constituye todavía actualmente una triste realidad en muchos países de todo el mundo. En este artículo se explican los objetivos y finalidades de AsF, su estructura fundacional, sus actividades y proyectos y la nueva organización internacional que tiene que permitir extender su actuación a un número notable de países. En definitiva, una apuesta solidaria impulsada desde el mundo de los archivos, convencidos de que la consecución de una sociedad más justa pasa necesariamente por el objetivo de proteger y organizar adecuadamente el patrimonio documental, en la medida que constituye un instrumento democrático y un testimonio de la memoria de la humanidad.

Résumé

La création, en 1998, de l'organisation non-gouvernementale Archivistes sans Frontières (AsF) reposait sur la conviction que les principes de solidarité et de coopération sont des valeurs profondément ancrées dans la pratique de la profession. Le droit à l'information, le droit à la mémoire et à l'identité, les droits de l'homme et tant d'autres ne peuvent être exercés dignement qu'à condition que la société conserve les documents justificatifs de sa genèse et de son évolution. Guerres et conflits armés, confiscation par les régimes totalitaires, désastres et catastrophes naturelles, la destruction de documents est encore aujourd'hui une triste réalité dans bien des pays de par le monde. Cet article explique les objectifs et les finalités d'AsF, sa structure fonctionnelle, ses activités, ses projets et la nouvelle organisation internationale qui doit permettre d'étendre son action dans un grand nombre de pays. En définitive, il s'agit d'un pari solidaire lancé par le monde des archives, convaincu qu'il est que la construction d'une société plus juste passe nécessairement par la protection et l'organisation du patrimoine documentaire, dans la mesure où il s'impose comme un instrument démocratique et un témoignage de la mémoire de l'humanité.

Summary

The creation of the nongovernmental organisation Archivists without Borders (AsF) in 1998 was based on the conviction that the principles of solidarity and co-operation are values that are fully integrated in the archival practice. The right to information, the right to memory and identity, human rights, and so many other rights can only be exercised with dignity if a people preserves the documents that provide an account of their origins and evolution. The destruction of documents by authoritarian regimes during wars and armed conflict, or due to natural disasters and catastrophes, still constitutes a sad reality in many countries around the world. This article explains the objectives and purposes of AsF, its operating structure, its activities and projects, and the new international organisation that should allow it to extend its range of action to a large number of countries. The project is a gesture of solidarity promoted by the world of archives and archivists, who are convinced that achieving a more fair society is necessarily linked to the goal of adequately protecting and organising our documentary heritage, to the extent that it becomes a democratic tool and a testimony to the memory of humanity.